1853. DERTIGSTE JAARGANG. N°. 55

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op **Woensdag** en **Zaturdag.** De prijs is per *drie maanden* te Assen *f* 1.60, buiten Assen franco per post *f* 1,75.

ZATURDAG 9 JULIJ.

De prijs der Advertentien is van 1 tot 5 regels **75** cent en voor elken regel meer **10** cent, behalve 35 cent zegelregt.

GEDEPUTEERDE STATEN van de provincie Drenthe,
Brengen door deze ter kennis van de belanghebbenden, dat de besmettelijke longziekte is ontstaan onder de runderen van *Geert Alberts Keizer*, landbouwer te *Nijeveen.*

En zal deze worden opgenomen in de Provinciale Drentsche en Asser Courant, ten einde een ieder zich voor schade kunne hoeden.

ASSEN, 4 Julij 1853.

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
De Voorzitter, DE VOS VAN STEENWIJK.
De Griffier, W. H. HOSTEDE.

Overzigt der belangrijkste gebeurtenissen.

Zullen de Russen de Donau-vorstendommen bezetten? was in de laatste veertien dagen de groote vraag van den dag, en naar mate de zekerheid van het *ja* daarop grooter werd, daalden de fondsen op de Europesche beurzen. De Parijsche, die geheel het eigenaardige van den volks-aard der Fransche Natie heeft, was ook het gejaagdste van allen, maar, als altijd ook de raadselachtigste. Toen zij de zekerheid had, dat de Russen de grenzen *waren gepasseerd*, toonde zij zich geruster en in haar zoo woeligen omtrek rezen de fondsen! 't Was, alsof zij sedert ettelijke dagen *bevreesd* was, dat de Russen de Pruth *niet* zouden overtrekken! Aan de Parijsche beurs zijn ook voorwerpen genoeg voor eb en vloed in de prijzen. Immers, men zegt, dat in den jongsten tijd, de hoeveelheid fondsen wel met 100 millioen fr. is vermeerderd!

Wat wij voorspelden, is dus geschied, en ons geloof, dat deze militaire manoeuvre nog geen teeken ten oorlog zou zijn, bevestigt zich aanvankelijk in allen opzigte. Engeland zou reeds verklaard hebben, dat het daarin geen *casus belli* zag. Frankrijk zal wel hetzelfde zeggen, en de Porte, zeer voorzigtig! weet nog niet regt, welken naam zij aan Rusland's militaire demonstratie zou moeten geven! — Inmiddels is keizer Nicolaas ten behoeve der „regten en voorregten" van de Grieksche kerk, eene schrede nader bij Konstantinopel gekomen, en zeer zeker zal hij zich daar beter doen verstaan.

De Mogendheden, die zich geregtigd achten in deze hoogst belangrijke aangelegenheden mede te *spreken*, zullen dat niet verzuimen en zoo zal ieder een steen aanbrengen tot instandhouding van den kunst-tempel des vredes. Maar hoe de kwestie ook worde geschikt, Turkije zal *zedelijk* weder zwakker zijn geworden. De opgewondenheid der Turken tegen Rusland is echter vrij groot, en de geestelijkheid, die haar deed ontstaan, doet ook alle moeite, om haar in 't leven te houden; maar de Russen, niet te verslaan door den Koran, spreken des noods door het kanon. De inbezitneming van de Donau-vorstendommen werd overigens door Keizer Nicolaas gemotiveerd voor zijne getrouwe en welbeminde onderdanen, door een manifest, gegeven te Peterhof, en gedagteekend 26 Junij 1853. Daar zegt de Czaar, dat hij zijn leger deed oprukken, om de Hooge Porte te toonen, waarheen hare hardnekkigheid haar voeren kan — niet om krijg te voeren. Die militaire demonstratie had slechts ten doel het verkrijgen van een onderpand, om te erlangen wat men vraagt. Maar geene veroveringen! zelfs zouden de troepen niet verder gaan, als de Porte *nog* bereid mogt zijn, de geëischte „oude regten en voorregten" te eerbiedigen. Het manifest eindigt aldus: „*Wij zullen optrekken tot verdediging van het orthodoxe geloof!*"

Keizer Louis Napoleon zal wel eenigzins verlegen zijn met deze netelige kwestie. Hij weet, wat vele Franschen, die hem aanhangen als Neef van den grooten Oom, van hem verlangen, en hij wordt gewis meer als militair keizer beschouwd, dan hem lief is. Voorshands heeft hij een besluit genomen, waardoor de militairen goedkoop tabak kunnen rooken en wel tegen 1 fr. 50 cent. het pond. Die welwillendheid en bezorgdheid voor het leger komt het Rijk misschien op *negen* millioen francs te staan! De Nationale garde rookt geen goedkoope tabak, maar — doet ook geene dienst!

Frankrijk verkeert overigens in diepe rust. Wat voor weinige jaren als het onschatbaarste goed der Natie: *vrije drukpers, vrije verkiezingen* en *het vrije woord der volksvertegenwoordiging* werd geacht, en voor welks bezit en behoud het geweer gegrepen en de dood getrotseerd werd, schijnt zeer in prijs gedaald. Men weet toch, *hoe* de Senaat en de Wetgevende magt zijn verkozen, *waarover* en *hoe* zij mogen beraadslagen, en *wat* de Natie daarvan door de pers te weten komt. En hoe luttel dat ook beteekene — de *Moniteur* zegt toch, ten aanzien van de jongst afgeloopene werkzaamheden der Wetgevende Magt, ten aanhoore der Natie: „het financieel evenwigt is, blijkens de behandelde begrooting in 1854, hersteld. Dat dankt de Natie aan den *Keizer.* Dat maakt een indruk ten goede. Onder de *Staatshuishouding der parlementaire tegenstreving* (regering van Louis Philippe) werd elke bezuiniging, door de oppositie verlangd, zoo mogelijk, afgewezen, ook, omdat eene aanneming daarvan gelijkstond met eene nederlaag. Thans wordt elke doelmatige bezuiniging, al spruit zij voort uit den boezem der Wetgevende Magt, door de Regering goedgekeurd en daardoor de kracht van het gezag *verhoogd.* Het onbeperkte regt, om amendementen uit te brengen, en dat zelfs onverhoeds, is wijselijk besnoeid, immers een amendement kan nu niet in openbare beraadslaging worden gebragt, vóór goedgekeurd te zijn door commissien, door de afdeelingen en door den senaat benoemd. De vrees, dat deze beperking eigenlijk het regt van amendement zou vernietigen, wordt alzoo door de uitkomst gelogenstraft."

„Het wetgevend ligchaam heeft zijn tijd ijverig en nuttig gebruikt. Zij maakte minder gerucht, maar in de *staatkunde*, evenals in eene *fabriek*, zijn het de beste raderwerken niet, die het *meeste gedruisch* maken!" Er is veel waarheid in deze taal, doch ook veel ergerlijks, ja tergends voor de staatkunde onzes tijds. Men verbeelde zich de heeren Thiers en Guizot en de Montalembert en de Laroche-Jacquelin en Fould en Dupin met den *Moniteur*, zoo sprekende, in de hand! En toch zou Thiers misschien uit dankbaarheid zwijgen, trouwens leed hij vóór den *coup d'état* aan keelpijn — thans is hij volmaakt gezond.

Louis Napoleon was voor hem een goed doctor!

Onlangs heeft de dagbladpers toezegging erlangd, dat de Regering, hoewel haar toezigt handhavende op het terrein voor de politieke discussie, dat terrein een weinig zou vergrooten. De redacteuren, die deze mededeeling ontvingen, waren zeer voldaan! Men moest hen vóór 1848 eens hebben aangekondigd, dat hun toen grenzeloos staatkundig jagtveld *een weinig* zou worden beperkt! Die veel heeft, wil niets missen, — die niets bezit, is gewoonlijk met zeer weinig te vrede!

In Engeland geeft men zich wel moeite, om lid te worden van het parlement. *Tweeendertig* leden hebben, na een naauwkeurig onderzoek, hunne plaatsen in het Parlement verloren, omdat zij die hadden verkregen door *bewijsbare omkooping*! Of er daar ook worden gevonden, die er *iets* voor over hebben, om hun land in 's volks raadzaal van dienst te zijn! Daarenboven liep het onderzoek ook nog over de verkiezing van *vierentwintig* andere leden, doch deze behielden hunne zetels. Zouden zulke feiten niet eindelijk aanleiding geven tot eene hervorming van het verkiezings-stelsel?

Het Britsch regerings-sijsteem in Oost-Indie zal op beteren voet worden gebragt. Moge ons stelsel in Oost-Indie niet vrij zijn van gebreken, het Engelsche — en wij hooren ons anders altijd de Engelschen voorstellen als rigtige beheerders, zoowel in de theorie als in de practijk, van hunne bezittingen — heeft er waarlijk niet minder.

Het Engelsche militaire kamp — dáár een vreemd schouwspel — wordt druk bezocht; ook Fransche officieren lieten zich er zien, en werden met veel onderscheiding ontvangen. Eergisteren zou er te Spithead eene algemeene revue over de Engelsche vloot worden gehouden. Die zal gewis, als meer nationaal, nog grooter getal toeschouwers hebben gelokt.

Men verhaalt, dat de bevolking in Engeland nog meer tegen Rusland in 'tharnas is gejaagd, dan die in Frankrijk. Inderdaad een opmerkelijk verschijnsel! Als Louis Philippe nu nog leefde en den Constitutionnelen troon van Frankrijk innam, wat zou hij dan niet al van de vertegenwoordiging moeten hooren over Ruslands eischen! Nu spreekt alleen de Fransche *Moniteur*, zoo als de Keizer hem ingeeft, Granier de Cassagnac's pen mag echter nu en dan een bloedeloozen strooptogt in den vreemde ondernemen.

In Duitschland wordt, te midden van de oorlogsgeruchten, de meer stille, maar niet minder belangrijke strijd tusschen de R.-Catholijke kerk en enkele Staten voortgezet. 't Zijn de Boven-Rhijnsche Bisschoppen, die met enkele Regeringen in twist geraakten, over de betrekkingen tusschen kerk en staat — betrekkingen, wier grenzen overal moeijelijk zijn te bepalen. De Aartsbisschop van Freiburg is de hoofd-leider dier R. Catholijke manifestatie. De Oostenrijksche Regering, en dit begrijpt men ligtelijk, acht de eischen der Bisschoppen, als het uitvloeisel van eene *opregte begeerte*, om *geestelijke pligten* in overeenstemming te brengen met *wereldlijke betrekkingen:* Een goede begeerte, maar hoedanige zijn die *pligten?* Ook verzekert men, dat de Bisschoppen hunne zaak bij de Raadsvergadering bepleitten. De aartsbisschop van Freiburg verdedigt in eene memorie, die eerst op de drukkerij in beslag werd genomen, doch later op hoog bevel, in 't licht kon verschijnen, de eischen der R.-Catholijke geestelijkheid.

Het is eene zoo hoogst gewigtige kwestie, dat de Koning van Pruissen, die anders te Rome in goeden reuk staat; dagelijks met zijne Ministers beraadslaagt over de maatregelen, in dezen te nemen.

In Hannover is de zitting der Eerste Kamer geschorst en de Tweede Kamer ontbonden. De Regering, die een weinig *achteruit* wil van het punt, waarheen zij door de beweging van 1848 is *gestuurd*, heeft tot deze maatregelen besloten, wijl de Wetgevende Magt die rugwaartsche beweging niet mede wilde maken.

Het woord, dat heden alzoo eene groote rol speelt, in de Europesche staatkunde, is: *reactie!*

Spanje en Portugal brengen weinig nieuws. Het schijnt, dat de Regering van eerstgenoemd land den Generaal Narvaez terug zal roepen. Zoo als men weet, kreeg deze in der tijd bevel, om Spanje te verlaten, voor eene zending *in blanco* naar Weenen. Hij ging, hoewel niet van harte, en nu brengt hij teruggeroepen weder een rapport *in blanco* te huis. Het Spaansche Gouvernement acht zijne zending volbragt! 't Is waar, want zij maakt den invloedrijken krijgsman *onschadelijk.*

Spanje spreekt thans ook een woord mede in de Oostersche kwestie, en wel ten aanzien der zoogenaamde „heilige plaatsen."

Binnenlandsch nieuws is er weinig. De zittingen der Provinciale Staten, de verkiezingen tot leden van den gemeenteraad op onderscheidene plaatsen, de Provinciale verslagen, dat alles geeft stof tot plaatselijke gesprekken en onderlinge beraadslagingen, terwijl het wets-ontwerp, regelende het *toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen*, velen tot ernstige beschouwingen roept. De pers bewaart over het algemeen nog zeker stilzwijgen over dit gewigtig stuk. Het *Handelsblad* en *de Tijd* echter hebben, zooals ook wel verwacht werd, daartegen hun papieren batterij-vuur geopend. Dat zal wel spoedig worden beantwoord!

Onder de toespraken, door de verschillende Commissarissen des Konings in de Provincien, bij de opening der zittingen van de Staten gehouden, verdient vooral die van den ridder van der Heim van Duivendijke de aandacht, omdat hij daarin de redenen open legt, die hem noopten, het ambteloos leven nog eens weder vaarwel te zeggen en eene zoo belangrijke betrekking als die van Commissaris des Konings in Zuid-Holland, te aanvaarden.

Die de regtschapenheid en de groote bekwaamheden van dezen Staatman kent, al deelt hij diens politieke gevoelens niet geheel, zal die toespraak met belangstelling lezen.

Zoo ver wij thans reeds kunnen nagaan, geven de Provinciale verslagen een vrij gunstig resumé van den toestand des rijks.

De Pausselijke Regering heeft op de door onze Regering gedane vragen geantwoord; wij zullen hierop in het volgend nummer terug komen.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, 5 *Julij.* Door den minister van binnenl. zaken zijn de gelden, ten behoeve der onderscheidene onderwijzers-gezelschappen, ten getale van 235, binnen 81 schooldistrikten of distrikts afdeelingen, voor 1853 weder beschikbaar gesteld.

— Er moet thans te Scheveningen voor den onderzeeschen telegraaf een eind-kabel gelegd worden. Deze eind-kabels beslaan eene lengte van circa 2 Eng. mijlen, en worden van de kusten af tot in zee gelegd, en zijn daar aan de zes afzonderlijk liggende draden of dunne kabels, tot één geslagen, bevestigd.

7 *Julij.* Het hof van Rome heeft den 1 Junij een antwoord gegeven op de nota door onze regering den 10 Mei aan den Paus gezonden. Dit antwoord bevat eene wederlegging der bezwaren door de Nederlandsche regering ingebragt. Onze regering vroeg in de nota inlichtingen omtrent den af te leggen eed. Hierop antwoordt de Pauss. minister dat de H. S. den eed dien de bisschoppen in de Nederlanden hebben af te leggen, zal wijzigen in dat gedeelte, dat bezorgdheid kan wekken. Op de vraag onzer regering, wat het advies van den H. Stoel zou wezen betrekkelijk eenige wijziging in de organisatie der hierarchie te brengen, antwoordt de Paus, dat de tegenwoordige regeling der Kerkelijke hierarchie door de Grondwet is toegestaan en aan de leden van andere gezindten geene hindernis kan geven.

AMSTERDAM, 4 *Julij.* Ook te Leiden is een adres in omloop en reeds door vele aanzienlijke ingezetenen geteekend, behelzende eene adhaesie aan dat van Amsterdam, waarbij de Algemeene Synode der Nederl. Herv. Gemeente verzocht wordt, den gedenkdag der Kerkhervorming voortaan meer opzettelijk te doen vieren.

— Men schrijft uit Zieuwent (onder Lichtevoorde en Buurlo) aan *de Tijd.* „Het R. K. kerkbestuur, dezer dagen uit vrijwillige bijdragen van alle ingezetenen school- en onderwijzershuis zullende hernieuwen, konden de ingezetenen geene permissie bekomen, om de noodige materialen per as vrij (d. i. zonder paarden *daarvoor* in het personeel en patentregt aan te geven), aan te voeren, zoodat men er toe is overgegaan, om ze met kruiwagens aan te brengen. Het was een wonderlijk schouwspel, eenen afstand van bijna drie uren (van het Haseveld onder Winterswijk tot het Zieuwent) te zien afgezet met 240 personen en even zoovele kruiwagens op 50 passen van elkander, die door algemeene zamenwerking, maar tevens bovenmatige inspanning toonden, wat eendragt vermag, en reeds in de eerste twee dagen ruim drie uren ver door het mulle zand 220.000 steenen aankrooiden.

5 *Julij.* De *Nederlandsche maatschappij ter bevordering der pharmacie* hield dezer dagen te Amsterdam hare 8ste vergadering, onder de leiding van den heer L. Alma, voorzitter der maatschappij.

6 *Julij.* Gisteren is alhier aangekomen Z. K. H. de prins van Oranje, vergezeld van H.D. gouverneur, den majoor de Casembroot.

— Gisteren is aan het lokaal van het ministerie voor de zaken der herv. eeredienst enz., de vergadering van de Synode voor de ned. herv. kerk voor het loopende jaar geopend. Zij bestaat uit 19 leden, waaronder de heeren: H. Doorenbos pred. te Hykersmilde; M. W. L. Tonckens, ouderl. te Meppel; dr. W. A. van Hengel, oud-hoogleeraar te Leiden; dr. H. E. Vinke, hoogl, te Utrecht; dr. L. G. Pareau, hoogl. te Groningen.

— De Staten van Noord-Holland hebben den heer F. van der Oudermeulen benoemd tot lid van de Eerste Kamer.

ARNHEM, 5 *Julij.* Aanstaanden Vrijdag, Zaturdag en Zondag heeft er te Arnhem eene tentoonstelling plaats uitgaande van de geldersche maatschappij van landbouw, afd. Veluwezoom.

VLAARDINGEN, 4 *Julij.* Heden arriveerde alhier de tweede haringjager, aanbrengende 93 tonnen. De berigten aangaande de visscherij zijn minder gunstig daar in de laatste dagen weinig of niets was gevangen, bovendien is de visscherij zeer ongelijk, daar één schip in deze jager 21 tonnen heeft overgegeven, en de haring over het algemeen door weinig schepen gevangen is.

TIEL, 4 *Julij.* In de vergadering van den gemeenteraad van eergisteren is besloten, tot de afschaffing der broodzetting hier ter stede.

ZWOLLE, 4 *Julij.* Te Doesburg zijn Zaturdag morgen door het onweder in de stadsweide vijf koeijen doodgeslagen, doch hoewel vele melksters op dié weide aanwezig waren, zijn er gelukkig geene menschenlevens te betreuren.

5 *Julij.* In de eerste zitting van de Prov. Staten van *Overijssel* is de vraag gerezen: „of de leden der Gedeputeerde Staten, die als leden der Staten afgetreden zijn en thans als herbenoemd op nieuw zitting genomen hebben, op nieuw als Gedeputeerde Staten moeten worden benoemd, niettegenstaande zij in laatstgemelde kwaliteit eerst in 1856 zouden moeten aftreden." Hierop is besloten dat de personen die, leden van Gedep. Staten zijnde, als leden van de Staten aftreden, ook voor het lidmaatschap van Gedep. St. moeten herkozen worden. Dit besluit is overeenkomstig de zienswijze van den Minister van Binnenlandsche zaken, wiens gevoelen daaromtrent gevraagd was.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

PARIJS, 3 *Julij.* De fransche regering heeft van de engelsche eene nota ontvangen, waarin wordt verklaard, dat Groot-Brittannië de bezetting der Donau-vorstendommen door de Russen bepaald niet als een reden tot oorlog beschouwt; en bij gevolg zich niet gemagtigd beschouwt om, door dit feit, de vloot van admiraal Dundas door de Dardanellen te laten stevenen. Van alle vredelievende verzekeringen tot dus verre gegeven, is deze voorzeker de meest afdoende. Door deze omstandigheid wint het vroeger reeds bij herhaling geopperde gevoelen meer veld, dat namelijk, onmiddelijk na de bezetting, de onderhandelingen op nieuw zullen worden aangeknoopt.

— Te Parijs is nog steeds sprake van complotten en gelukkiglijk verijdelde aanslagen.

— Uit Algerië zijn weder berigten van nieuwe onderwerping van inlandsche stammen ontvangen.

4 *Julij.* Een vreemd verschijnsel heeft de parijsche beurs in de jongste dagen geleverd. Bij elk gerucht, bij elke valsche tijding dat de Russen den Pruth zouden zijn overgetrokken, werd de beurs door eene paniek getroffen, en nu de dag daar is waarop de *Moniteur* zelfs officiëel mededeelt, dat

Rusland aan zijne troepen bevel heeft gegeven tot het overtrekken van die rivier, stijgen de fondsen. Algemeen vindt men, in de gegeven omstandigheden, meer grond voor de rijzing dan voor de plaats gehad hebbende dalingen, want niettegenstaande de bezetting der Donau-vorstendommen, bestaat er alle hoop op het behoud van de vrede.

— In de vertrekken des keizers op de Tuileriën worden telegrafische draden aangelegd, loopende van daar tot aan de ministerien van financiën, marine, buitenlandsche zaken en de militaire bureaux, zoodat de keizer met de ministers zich zal kunnen onderhouden, zonder hen te noodzaken zich tot hem te begeven.

5 *Julij.* De beurs heeft heden weder eene belangrijke rijzing ondervonden, zoo vast is de overtuiging, dat in weerwil van de bezetting der Donau-Vorstendommen door de Russen, de vrede niet zal worden gestoord.

7 *Julij.* Dingsdag avond woonden de keizer en de keizerin de voorstelling bij, in de *Opera Comique*, toen zich plotseling eene groote beweging openbaarde. De policie namelijk, was op het spoor gekomen, van een aanslag tegen het leven van HH. MM. Er hebben in de omstreken van het schouwburglocaal talrijke arrestatien plaats gehad van personen, die met pistolen en dolken gewapend waren. Volgens eene in de dagbladen voorkomende nota, zijn de gearresteerden bijna alle leden van geheime genootschappen.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 1 *Julij.* De zending van graaf Giulay naar Petersburg is geschied met toestemming van Rusland en Turkije, die ten deze vooraf door Oostenrijk waren geraadpleegd; welke omstandigheid haar veel kans van welslagen geeft.

BERLIJN, 5 *Julij.* Men verneemt uit het Badensche, dat de aartsbisschop van Freiburg den katholijken opper-kerkraad heeft aangeschreven zijne functiën neder te leggen, en dat eene weigering van zijne zijde een nieuw bevel met bedreiging van den ban ten gevolge heeft gehad.

— Sedert het uitbarsten van de cholera te Koppenhagen tot 3 Julij, zijn aldaar door die ziekte aangetast 96 personen, waarvan 49 overleden.

FRANKFORT, 2 *Julij.* In Zuid-Duitschland zijn onlangs proeven genomen, om uit de vezelachtige bestanddeelen van den turf papier te vervaardigen. Naar men verneemt, zijn de proefnemingen volkomen gelukt.

KEULEN, 5 *Julij.* De landverhuizing in de streken van Coblenz duurt onafgebroken voort. De geheele bevolking van het dorp Moritzheim heeft hare bezittingen te gelde gemaakt en is naar Amerika vertrokken.

Triëst, 1 *Julij.* Den 14den der vorige maand leverden Smyrna en de omstreken een vreemd en ontzettend gezigt op. Reeds te zeven uur des morgens werd de zon geheel verduisterd en ontdekte men, als oorzaak daarvan, zwermen van ontelbare sprinkhanen, die de stad van den zeekant naderden. De togt duurde onafgebroken drie uren lang en nam de rigting naar het noordoosten. Millioenen dezer dieren vielen afgemat in de straten neder, waar zij ellen hoog opeengestapeld lagen. Men moest deuren en vensters sluiten, om het binnen vliegen te beletten. Groote massa's zijn in de reservoirs, welke de stad van water voorzien, gevallen, zoo dat zij een tijdlang onbruikbaar zullen zijn; ook vermeed men het gebruik van visch, naardien de lijken der in zee gevallen sprinkhanen alles wat daarin leven heeft verpesten. Ook in Perzië klaagt men over door de sprinkhanen aangerigte verwoestingen.

ENGELAND.

LONDEN, 2 *Julij.* In de zitting van het Huis der Gemeenten van gisteren is met 68 tegen 63 stemmen besloten tot afschaffing van het zegelregt op de advertentiën.

— De kleermakers alhier verkeeren in eenen staat van wanhoop, vernemende, dat ten huize van zekeren heer Nichols thans eene *naaimachine* in werking is. Deze machine maakt zoo luidt de beschrijving, achthonderd steken per minuut, en de naden niet alleen regt, maar in alle mogelijke rigtingen, en in gebogene lijnen of zaagsgewijze, al naar men wil, en dat veel beter, dan met de hand kan worden verrigt. Dank zij de snelheid der werking der machine, heeft de heer Nichols in den tijd van eene maand vierhonderd vijftig broeken vervaardigd, zonder nog eens van eene menigte andere kleedingstukken te spreken.

— Te Bahia (Brazilie) is een diamant aangebragt uit de mijn van Chapada, van eene ongemeene schoonheid, zooals er tot nog toe geen in Brazilië is gevonden. Hij weegt $87\frac{1}{2}$ karaat en heeft de gedaante van eenen achthoek. Een neger had hem gekocht voor omtrent 1500 gulden. Weinige dagen daarna verkocht hij hem te Bahia voor 13500 gulden; vervolgens werd er nog 48000 gulden en eindelijk 65000 gulden voor besteed.

4 *Julij.* Op nieuw heeft de ontploffing van eene kolenmijn te Oldham 15 personen van het leven beroofd.

— Van Havannah wordt berigt dat een aantal slaven op nieuw aan land gebragt zijn. Gedurende het tegenwoordige jaar bedraagt het getal bij de negen duizend. Men verwachtte dat de gouverneur Canedo door generaal Cordova zou vervangen worden. Een der slavenhaalders van Afrika bragt 1160 slaven aan, na 140 op de reis verloren te hebben, waarvan sommigen ziek over boord geworpen waren.

— Van Mexiko loopen de brieven tot den 4 Junij. Het dempen van een oproer te Vera-Cruz kostte 70 menschenlevens.

— Heden hebben de koning en koningin van Hannover Londen verlaten om naar hunne staten terug te keeren.

— De prins van Wallis neemt toe in beterschap, en zou gisteren naar Windsor vertrekken om verandering van lucht te genieten.

ZWITSERLAND.

BERN, 3 *Julij.* Men verneemt uit Freiburg, dat het logement van een als verklaarden behouder bekend staanden persoon bij nacht geheel is vernield.

SPANJE.

MADRID, 30 *Junij.* De Koningin Christina zal weldra naar de baden te Dieppe vertrekken.

— De Spaansche regering schijnt zich thans ook in de Oostersche kwestie te willen mengen. De Madridsche *Gaceta* van den 26sten bevat een koninklijk besluit, waarbij een consulaat te Jeruzalem wordt ingesteld, en eene speciale commissie benoemd, welke zich met de heilige plaatsen zal hebben bezig te houden. Dit consulaat zal, volgens het besluit, zich moeten verstaan met de Spaansche Franciscaner geestelijken, die in Palestina verblijf houden, ten einde de belangen der godsdienst naauwgezet te behartigen, en te verhinderen, dat de aloude voorregten der Spaansche kroon in de heilige plaatsen worden miskend.

ITALIE.

TURIJN, 30 *Junij.* De echtgenooten Midiaï hebben te Nizza in den staat hunner gezondheid, die door hunne gevangenschap te Florence zoo zeer is geschokt, weinig verbetering gekregen. Van daar zijn zij over Genua en Turijn naar Bern vertrokken.

TURKIJE.

Verscheidene berigten uit Weenen ontvangen houden thans het stellige berigt in, dat de Russen, op welken dag wordt niet gemeld, ten getale van 15,000 man, uitmakende de voorhoede huns legers, den Pruth zijn overgetrokken, zich begevende naar Jassy, de hoofdstad van Moldavië, alwaar het hoofdkwartier van het occupatie-leger zou worden gevestigd.

— De officiële tekst der nota van Reschid-pacha, in antwoord op de laatste missive van graaf Nesselrode is thans bekend. In dat stuk wordt de meergenoemde bezetting niet als een reden tot oorlog beschouwd. Reschid-pacha verklaart, dat hij niet zou weten welke houding aan te nemen, bijaldien Rusland tot die bezetting overging en alzoo eene handeling zou doen, die van eene bevriende mogendheid niet te verwachten is.

RUSLAND.

Men deelt het berigt mede, dat van de Russische troepen aan de Turksche grenzen, sterk 120,000 man, 40,000 ter bezetting van de Donau-vorstendommen zijn aangewezen. Uit het Noorden wordt gemeld, dat indien de Keizer van Rusland in dit opzigt de eenmaal beraamde maatregelen ten uitvoer doet leggen, zulks veelal moet worden toegeschreven aan de behoefte, om in dat opzigt, in het belang van de populariteit zijner regering, aan den vurigen wensch der Russische geestelijkheid en het meerendeel der bevolking te gemoet te komen.

DRENTHE.

ASSEN, 9 *Julij.* De heer *M. J. Noordewier*, Rector van het Gijmnasium alhier, is benoemd tot lid van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

— In de maand Junij j.l. zijn de nieuw verbeterde Hoogeveensche vaart der Drentsche Kanaal-Maatschappij afgevaren:

Uit Hoogeveen	966	vaartuigen metende	31319	scheepston.
Boven-sluis II en III of Roogat en Ossensluis	129	〃 〃	2547.	d.
Bov. de Mepeler-sluis	290	〃 〃	7252.	d.
Totaal	1385.	〃 〃	41118.	d.

Behalve 113 ongemetene of kleine vaartuigen. Terwijl het Totaal der afvaartgelden voor die maand, bedraagt 3880.24.

— Op de jaarmarkt, den 7 dezer te Diever gehouden, waren aangevoerd 378 paarden, 320 runderen, 33 oude en 543 jonge varkens. De handel was over het algemeen zeer levendig; de paarden golden van *f* 10-〃 tot *f* 280-〃, de runderen van *f* 25-〃 tot *f* 125-〃, oude varkens van *f* 14-〃 tot *f* 22-〃, jonge van *f* 2,50 tot *f* 11-〃.

* HOOGERSMILDE 7 *Julij.* Aangaande den stand der te veld staande gewassen hebben wij eene gunstige verwachting. De rogge, hoe ongunstig het zich dienaangaande in het voorjaar ook liet aanzien, belooft nu een vrij goed verbouw. De aardappelen staan voortreffelijk, geen spoor van de gevreesde ziekte is hier nog aanwezig. De boekweit ontwikkelt zich heerlijk. Erwten en paardeboonen belooven veel. Haver, aanvankelijk schraal, staat nu weder goed. Alles te zamen genomen, mogen wij, onder vertrouwend opzien tot den milden Gever van al dat goede! een overvloedigen oogst verwachten.

* SMILDE, 7 *Julij.* Ten bewijze dat de veestapel in deze gemeente zich zeer begint uit te breiden, diene, dat gisteren van hier meer dan honderd runderen op de markt te Diever waren aangevoerd. De landbouw en veeteelt begint zich hier heerlijk te ontwikkelen, en ofschoon het turfveen, binnen weinige jaren wel zal vergraven zijn, twijfelen wij niet, of onze gemeente zal door dezen tak van nijverheid ook in het vervolg eene bloeijende gemeente blijven.

* MEPPEL, 8 *Julij.* Den 6 dezer zijn door het Kantongeregt alhier, veroordeeld *J. J. W.*, landbouwer in de gemeente de Wijk, tot eene boete van *f* 12 - en in de kosten, wegens invoer van eene koe binnen Meppel, zonder voorzien te zijn van het benoodigde certificaat van gezondheid, *S.* en *J. Z.* te Dwingelo tot eene boete de eerste van *f* 3 - en de laatste van *f* 1 -, wegens het verrigten van openbare arbeid op een Zondag, terwijl *K. E.* en *W. Bosscha* benevens *K. H.* allen te Nijensleek zijn vrijgesproken van het hun ten laste gelegde feit.

* COEVORDEN, 6 *Julij.* Eene weduwe, moeder van vier jonge kinderen — het oudste is slechts tien jaren — waarvan een bijna geheel blind is, en twee zwakkelijk zijn, verliet gepasseerden maandag hare kinderen, en reisde naar alle vermoeden naar Bergen op Zoom, waar een soldaat in garnizoen ligt, met wien zij hier een minnehandel aanknoopte. Het oudste, naar veler mening de mishandeling der moeder moede, verliet haar Zondag, zonder dat men tot heden weet, waar het kind gebleven is. Deze verdwijning gebruikte de ligtzinnige tot voorwendsel om weg te komen; wezenlijk is zij het jongentje ook tot Sleen na geweest, is toen teruggekeerd, heeft hare kinderen eenige rijst achtergelaten, en is vervolgens, naar de tegenovergestelde zijde verdwenen. Dit is echter de eerste maal niet, dat zij, om der hartstogt wille, haar onnoozel kroost verlaat. Wat is de mensch, wanneer hij zijne togten laat zegevieren, zelfs de moederliefde, ook der dieren deel, wordt er door verstompt.

* De heer *J. van der Scheer* Dllz. alhier is correspondent geworden der nederlandsche Vereeniging tot afschaffing van sterken drank.

Vergadering der Provinciale Staten van Drenthe van 6 Julij 1853.

Te 2 uur wordt de vergadering geopend. Er zijn tegenwoordig 30 leden, afwezig zijn de heeren: *W. F. Kijmmell*, *W. L. Tonckens*, *Carsten*, *Sluis* en *C. E. Kniphorst.*

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Wordt gelezen een adres van *Jhr. E. J. van Holthe* te Dwingelo, houdende verzoek om vergunning tot het leggen van eene pomp in den Stouwdijk van de Drentsche Hoofdvaart, ten einde zijn land, aan dien Stouwdijk liggende te kunnen bevloeijen. De *Voorzitter* stelt voor, om dit stuk in handen eener Commissie te stellen; de heer *R. A. v. Echten v. Holthe* acht het echter verkieslijk, om deswege vooraf het berigt en de consideratien van den Prov. Ingenieur in te winnen; dienovereenkomstig wordt besloten.

Wordt gelezen een adres van Schoolverzorgers der Israëlitische gemeente te Smilde, verzoekende om alsnog eene subsidie van *f* 432 uit de kas ad pios usus te bekomen, zijnde dit het te kort op de som, waarvoor de bouw eener bijzondere school aldaar is uitbesteed, waartoe reeds *f* 600 uit de gezegde kas is verleend. In handen der heeren *Vos*, *Kijmmell*, *H. G. v. Holthe tot Echten*, *v. d. Wijck en Hoenderken.*

Wordt gelezen een adres van den heer Mr. H. Homan, voormalig inspecteur der wegen etc., wonende te *Rolde*, houdende verzoek, dat de gratificatie van *f* 500, sedert 1851 aan hem jaarlijks toegestaan, in een jaarlijksch pensioen of wachtgeld moge veranderd worden. — In handen der Commissie voor de huishoudelijke begrooting.

In handen derzelfde Commissie wordt gesteld een adres van den heer J. S. Magnin, Prov. Archivarius en Commies ter Prov. Griffie, houdende verzoek, dat, ter tegemoetkoming in de ondergane inkrimping van zijne wedde als commies en ter vergoeding van een verlies van *f* 150-〃, welke hij vroeger genoot voor het toezigt op de invordering der plaatselijke belasting op de dranken, zijne toelage als Archivarius eenigzints worde verhoogd en een alterum tantum van het Rijksbestuur aangevraagd worde, of wel hem op eene andere wijze uit de Prov. fondsen te gemoet worde gekomen.

De Commissie, in eene voorgaande vergadering benoemd, tot het ontwerpen van een Reglement omtrent het verleenen van subsidien uit de Prov. fondsen aan gemeenten of particulieren, die kunstwegen wenschen aan te leggen, brengt, bij monde van den heer *Oosting*, rapport uit. Zij geeft te kennen, dat, hoewel de leden der vergadering in de gelegenheid zijn gesteld geweest, om hunne denkbeelden omtrent dit onderwerp aan de Commissie mede te deelen, geen der leden zulks heeft gedaan. De Commissie heeft zich daarom bepaald, om het vroeger overgelegd ontwerp eenigzints te wijzigen naar aanleiding van hetgeen in eene voorgaande vergadering is besproken; Zij heeft evenwel de algemeene strekking van het ontwerp behouden, omdat deze door de vergadering met eene groote meerderheid is goedgekeurd. Zij herinnert nog, dat zij bij het concept in het algemeen een soortgelijk Reglement, in Friesland bestaande, is gevolgd. — Er wordt besloten het Reglement te doen drukken en ronddeelen.

De heer *Slingenberg* vraagt het woord, en geeft te kennen, dat gisteren is besloten, om het adres van den Directeur der Drentsche Kanaal-Maatschappij en bijbehoorende stukken in de Afdeelingen te doen onderzoeken; hij gelooft niet, dat op die wijze de zeer uiteenloopende gevoelens over dit onderwerp tot eenheid zullen worden gebragt; hij acht het verkieslijk, dat de zaak vooraf door eene Commissie onderzocht worde, en de vergadering dan door deze worde voorgelicht; hij stelt daarom voor, dat de vergadering op het gisteren genomen besluit terugkome en de zaak alnog Commissoriaal worde gemaakt; hij meent ook, dat de heer *de Jonge*, die voorgesteld heeft, om de zaak in de Afdeelingen te brengen, thans tot andere gedachten is gekomen. — De heer *de Jonge* zegt, dat hij inderdaad bij nadere overweging het mede wenschelijk acht, dat de vergadering te deze door eene Commissie worde voorgelicht. — De heer Vos zegt, dat hij zich niet tegen het voorstel van den heer *Slingenberg* wil verzetten, maar dat hij bij deze gelegenheid wil wijzen op eene onregelmatigheid en onvolledigheid, die in het Reglement van orde gevonden wordt; er is nl. niet aangewezen, gelijk ten aanzien der Commissien, wie voorloopig belast is met het zamenroepen en leiden der Afdeelingen totdat er een Voorzitter is gekozen; aan een eerstbenoemde kan hier niet gedacht worden! omdat de leden der Afdeelingen door het lot worden aangewezen, hij acht het noodig dat hierin voorzien worde. — De Voorzitter geeft te kennen, dat bij het besluit, dat eene zaak in de Afdeelingen zal worden behandeld op de bezwaren van den heer Vos zal kunnen worden gelet. — De heer *R. A. van Echten v. H.* ondersteunt het voorstel van den heer *Slingenberg*, daar vele leden zeker voorafgaande voorlichting zullen verlangen, en de zaak later altijd nog in de afdeelingen kan worden behandeld. — Overeenkomstig het gedaan voorstel wordt besloten, en deze zaak Commissoriaal gemaakt bij de heeren *Sluis*, *Kniphorst*, *v. d. Vlies*, *Slingenberg en Scheltens.*

Bij monde van den heer *Mr. L. Homan* brengt de Commissie voor het verzoek om een subsidie voor den bouw eener kerk en pastorie te Grollo rapport uit; zij acht het wenschelijk dat zoodanig subsidie worde verleend; zij wijst er op, hoeveel de ingezetenen uit eigen boezem hebben bijeengebragt, doch zij begrijpt, dat de gemeente van Grollo en Schoonlo niet gelijk staat met de vroeger gesubsidieerde gemeenten van Hoogersmilde, Hollandsche Veld en Nieuw-Buinen, en adviseert mitsdien, om ten bedoelden einde *f* 1500 toe te staan. Ter visie en Vrijdag aan de orde.

Alsnu wordt overgaan tot de verkiezing van leden van Ged. Staten, ter vervulling der vacatures, ontstaan door de aftreding dit jaar, ingevolge de bestaande rooster, van de heeren *R. A. van Echten van Holthe* en *Sluis.* Tot stemopnemers worden benoemd de heeren *Slingenberg*, *Oosting*, *Alingh*, en *H. G. van Holthe van Echten.* De beide heeren worden herkozen met 29 stemmen: zijnde bij de verkiezing van den heer *v. Echten* éénе stem gevallen op den heer *Sluis* en bij verkiezing van den laatsten éénе stem op den heer *de Jonge.* — De heer *van Echten* geeft, op eene hem door den Voorzitter gedane vraag, te kennen, dat hij zeer gevoelig is voor het vertrouwen, op nieuw in hem gesteld, en dat hij hoopt hieraan te zullen voldoen, hij verklaart ten slotte de benoeming aan te nemen. Aan den heer *Sluis*, die door ongesteldheid verhinderd is, ter vergadering te komen, zal door den Griffier ten spoedigste van zijne herbenoeming worden kennis gegeven.

De Voorzitter: Er doet zich de vraag op, of een lid van Ged. Staten, die als staatslid aftrad, doch als zoodanig is herkozen, al dan niet als lid van Ged. Staten moet gerekend worden te zijn afgetreden; in het eerste geval zal zich de heer *Meursing* aan eene herkiezing moeten onderwerpen, in het tweede niet, hij wenscht deze vraag aan de beslissing der Staten te onderwerpen. — De heer *J. Tonckens*: art. [illegible] der Prov. wet bepaalt: die ophoudt lid der Staten te zijn, houdt tevens op, lid der Ged. Staten te wezen, dit art. is zijns inziens te duidelijk, dan dat er eenige twijfel kan zijn, of de heer Meursing, die afgetreden is als lid van het Collegie van Ged. Staten, ook moest ophouden lid der Staten te zijn. — De heer *v. d. Vlies*: zoo de heer Meursing nu aftreedt, dan zal hij niet om de zes jaren, zoo als art. 59 voorschrijft, maar om de drie jaren aftreden. Hij gelooft niet, dat dit de bedoeling van den wetgever is geweest, daar deze dan met zich zelven in strijd zou zijn, hij meent, dat de heer Meursing lid van Ged. St. is gebleven.— De heeren *Vos* en *J. T. Homan* ondersteunen het gevoelen van den heer v. d. Vlies. — De heer *Tonckens* licht zijn gevoelen nader toe. — De heer *R. A. van Echten van Holthe* zal zich buiten stemming houden, omdat hij over drie jaren in het zelfde geval zal verkeeren als de heer Meursing nu, hij gelooft echter, dat deze niet heeft opgehouden lid van Ged. Staten te zijn; zulks is, zijns inziens, niet de bedoeling des wetgevers geweest, en deze dient men toch op te zoeken en na te leven. — De heer *G. L. Kniphorst* stemt toe, dat er eene omissie in de wet is, doch, zoo hij art. 52 leest, dan kan hij zich niet begrijpen, dat men van een ander gevoelen kan zijn, dan dat de heer Meursing opgehouden heeft lid van Ged. Staten te zijn. Hij vraagt zich af, heeft de heer Meursing opgehouden lid van de Staten te wezen, ja dan neen, zoo neen, waarom is hij dan herkozen als lid der Staten? Het staat vast, dat met 1 Julij zijn vorig mandaat als lid der Staten ophield, zijn nieuw mandaat ving niet aan, dan nadat zijne geloofsbrieven in orde bevonden waren en bij beëedigd was, in dien tusschentijd heeft hij het radicaal voor lid van Ged. Staten verloren en hield hij op dit te zijn. De Staten hebben geen regt, om zonder nieuwe stemming de heer Meursing als lid van Ged. Staten toe te laten. — In stemming gebragt zijnde wordt met 23 tegen 5 stemmen, die van de heeren v. d. Vlies, Vos, J. T. Homan, Oosting en Nijsingh beslist, dat de heer Meursing zich aan eene herstemming moet onderwerpen. De heeren *R. A. van Holthe van Echten* en *Meursing* hielden zich buiten stemming. — Alsnu tot eene verkiezing overgegaan zijnde, bekwamen de heeren *Meursing* 26, *Nijenhuis* 2 en *Denning* en *Oosting* ieder 1 stem, zoodat de eerste als lid van Ged. Staten is herkozen. Op de betrekkelijke vraag van den Voorzitter, zegt de heer *Meursing* de benoeming aan te nemen, zeer gevoelig te zijn voor het vertrouwen, op nieuw in hem gesteld, en te hopen, van daaraan te zullen beantwoorden.

Aan de orde wordt gesteld de benoeming van een buitengewoon lid van Ged. Staten, bedoeld in art. 89 der Prov. wet; als zoodanig wordt herkozen de heer *J. de Jonge Sr.* met 29 stemmen; de heer *Oosting* bekwam 1 stem. De heer *de Jonge* verklaart de benoeming aan te nemen, en geeft tevens te kennen; dat het hem groot genoegen doet, dat is gebleken, dat Ged. Staten steeds eenstemming zijn, daar hij nog nimmer geroepen is, om zijne betrekking waar te nemen.

Hierna wordt deze zitting gesloten en de volgende bepaald op morgen middag te één uur.

Zitting van 7 Julij 1853.

Te één uur wordt de zitting geopend. Er zijn 32 leden tegenwoordig; afwezig zijn de heeren *W. F. Kijmmell*, *W. L. Tonckens* en *Carsten.*

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van Ged. Staten ten aanzien van de afdamming der Uffelter Boervaart. Op verzoek van den heer *v. d. Vlies*, wordt door den Griffier voorgelezen het rapport, uitgebragt door eene Commissie uit het Collegie van Ged. Staten, die vergezeld van den waarnemenden Hoofd-Ingenieur deze vaart in loco heeft opgenomen. — De heer *v. d. Vlies*: Het is uit een in de vorige vergadering uitgebragt zeer ampel rapport gebleken, dat er vroeger veelvuldige correspondentien hebben plaats gehad tusschen Ged. Staten en de eigenaren der Uff. Boervaart over het waterverlies, dat door deze vaart aan de Hoofdvaart werd

veroorzaakt, toen bestond er reden tot klagen, daar de vaart te niet liep in de veenen bij Hultinge, en, zoo deze veenen gebrek aan water hadden, dan het water uit de Hoofdvaart langs de Boervaart in deze veenen vloeide; later is echter de Uff. Boervaart door een dam geheel afgesloten en kon de vaart op zich zelf geen waterverlies meer veroorzaken; er is wel door de eigenaren misbruik van gemaakt, door op sommige plaatsen den stouw door te graven; maar het reglement op de Hoofd- en Beilervaarten voorziet tegen zoodanige feiten; wanneer zij des niettemin ongestraft gepleegd worden, is het te wijten aan de ambtenaren, die toezigt moeten houden; deze zijn daarvoor; misbruik evenwel en gebrek aan toezigt zijn geene voldoende redenen, om de vaart, af te dammen; het is bovendien geene kleine vaart, daar dezelve met hare zijtakken wel 5000 ellen lang zal zijn; zoo nu de vaart werd afgedamd, zou men later welligt wenschen, dezelve weder te openen en zou dit dan met vele kosten gepaard gaan; er bestaan redenen, waarom thans weinig gebruik van deze vaart wordt gemaakt; het vooruitzigt is echter, dat dit gebruik zeer zal toenemen; bovendien de zanden van Uffelte zijn alleen geschikt voor bosch-cultuur en wel speciaal voor dennen; deze zanden liggen bijna onmiddelijk aan de vaart, terwijl het hout anders 2 à 2½ uur per as zou moeten worden vervoerd; hij oordeelt, dat niet, overeenkomstig het voorstel van Ged. Staten tot afdamming moet worden besloten. — De heer A. W. *van Holthe* merkt aan, dat de marktgenooten om de kleine onkosten het groote nut uit het oog verliezen; de vaart is van veel meer belang als zij zich voorstellen; de aftapping bestaat ook niet in die mate als men meent; het is bovendien eene bewezene waarheid, die bij de schutmeesters kan onderzocht worden, dat het pand van de Hoofdvaart, waarin de Uff. boervaart uitloopt, minder water absorbeert, dan het daaraangelegen pand; hij spreekt onpartijdig, daar hij tegenwoordig geheel geen belang bij de vaart heeft, aangezien zijne turfmakerij aan dezelve voor het oogenblik is gestaakt, als leverende thans geen voordeel op; de marktgenooten zien het groot belang der vaart niet in, het is eene stommigheid der boeren, dat zij in de afdamming hebben toegestemd; het wegnemen van de brug kost veel, terwijl de brug nog zeer goed is en nog wel 25 jaren kan staan. Hij zou over dit onderwerp niet het woord gevoerd hebben, daar hij toch dacht voor doove mans ooren te zullen spreken; toen echter de heer *v. d. Vlies* hierover sprak, wilde hij ook het zijne er van zeggen. — De heer *G. L. Kniphorst* wil alleen om te doen blijken, dat hij niet tot de dooven behoort, reden geven, waarom hij zal stemmen tegen de voordragt van Ged. Staten; het is toch eene groote inconsequentie, aan den eenen kant geene kosten te schroomen, om kanalen daar te stellen, en aan den anderen kant een bestaand kanaal, zonder voldoende reden, af te snijden; een kanaal is een te groote hefboom ter bevordering van nijverheid, dan dat men dezelve ligtvaardig mag opheffen; hij behoort dus niet tot de dooven. — De heer *J. Tonckens*: de heer *v. d. Vlies* heeft gezegd, dat de Uff. Boervaart groote uitgebreidheid heeft en van groot belang is; hij is van eene andere meening, en de dennen, die in de duinen zullen groeijen, zijn geen 2 a 2½ uur van de Hoofdvaart, zoo de Boervaart gedamd wordt, maar slechts ½ a ¾ uur; de afdamming zal alleen door een dam kunnen geschieden en niet zoo bijzonder veel behoeven te kosten, wel zoo de weg tevens moest afgenomen worden, maar deze kan, evenals de brug, zijns inziens, blijven bestaan; zoo de stouwen van de Boervaart op de hoogte moeten gebragt worden, zou zulks ook zeer veel moeten kosten. — De heer *v. d. Vlies*: juist tegen het onderhoud der brug zien de marktgenooten op, en dit is zeker eene reden geweest, waarom zij te eerder hunne toestemming tot de afdamming gegeven hebben; maar volgens het gevoelen van den heer *Tonckens*, dan zouden de marktgenooten met het onderhoud daarvan belast blijven en bovendien de dam moeten leggen, dus dubbele kosten; hij betoogt, dat de dennen, die in de duinen zullen kunnen geplant worden, bij afdamming van de Boervaart, verder dan ¾ uur van de Hoofdvaart verwijderd zijn; de Boervaart zou bovendien gevoegelijk naar Wapserveen kunnen doorgegraven worden, en zal, zoo als dezelve nu bestaat, met de wijken wel 5000 ellen lang zijn; het kost wat, om 5000 ellen uit te graven; het kanaal van Coevorden naar Ane, waarvan de daarstelling zoo veel moeite kost, zal weinig langer zijn dan 5000 ellen; hoewel dit laatste kanaal ook vrij wat meer capaciteit zal erlangen dan de Boervaart; zoo deze vaart om het misbruik, dat daarvan gemaakt wordt, moet worden afgedamd, dan mogen al de wijken van de Hoofdvaart wel afgesneden worden; op dit misbruik echter kunnen en moeten de ambtenaren toezien, waartoe dienen dezelve anders? doch men moet niet het algemeen om het misbruik van enkelen straffen. — De heer A. W. *van Holthe* ontwikkelt nog nader het door hem geuit gevoelen. — De heer *Sluis* verklaart, dat hij niet tot het voorstel van Ged. Staten heeft medegewerkt, ten eersten om dat hij belang, hoe gering dan ook bij de beide betrokkene markten heeft, waarom hij zich ook hier van stemming zal onthouden, en ten anderen, omdat hij het eens is met den heer *v. d. Vlies*, dat, om het misbruik geene communicatie moet gestremd worden, daar het misbruik kan worden gekeerd; hij is het ook eens met den heer *van Holthe*, dat de marktgenooten hun belang niet goed inzien; om de dadelijke uitgifte van eenige gelden te besparen, zien zij van groote voordeelen in de toekomst af; zij leven bij den dag; de Staten moeten echter niet op het gevoelen van particulieren, maar op het belang van het algemeen letten. — In omvraag gebragt zijnde wordt het voorstel van Ged. Staten tot afdamming verworpen met 24 tegen 6 stemmen; de heeren *Sluis* en *Blom* hielden zich buiten stemming.

De door Ged. Staten overgelegde rekening van het gereserveerd fonds der kanalen, de rekening van de kas ad pios usus over 1852, en de rapporten van den gecommitteerde uit het collegie van Ged. Staten, ter bijwoning van de vergaderingen der directie in de Drentsche Kanaal-Maatschappij op den 28 Febr. en 1 Julij j.l., alle welke stukken ter visie hebben gelegen, worden aangenomen voor informatie.

Met algemeene stemmen wordt aan Ged. Staten de gevraagde machtiging verleend ten aanzien van het eindrapport nopens het adres om daarstelling van eene brug over de Hoofdvaart te Hoogersmilde.

Met algemeene stemmen, behalve die van de heeren Prins en Caspers, die zich buiten stemming hielden, wordt, overeenkomstig het advies van Ged. St.; afwijzend beschikt op het adres van H. Janssen te ter Aard, gemeente Vries, om vrijstelling van de drie stuivers per dagwerk aan de kas ad pios usus voor de turf, welke uit zijne veenen onder Zeijen naar de Hoofdvaart wordt afgescheept, nadat de heer *v. d. Vlies* door den heer Sluis was ingelicht ten aanzien van zijn bezwaar, dat de Staten door zoodanige beschikking welligt ook zouden uitmaken, dat b. v. van den turf, welke langs het eventueel te graven kanaal van Assen naar Groningen op de Hoofdvaart zou gebragt worden, deze belasting aan de kas ad pios usus zou moeten worden voldaan, iets, dat hij zeer onbillijk zou oordeelen.

Aan de orde wordt gesteld het verzoek van den veearts Vooving, om eene subsidie uit de Prov. fondsen voor 1853. — De Voorzitter stelt voor, om, daar de stand van zaken nog dezelfde is als ten vorige jare, bij het in eene vorige vergadering genomen besluit tot afwijzing te persisteren. Dienovereenkomstig wordt met algemeene stemmen besloten.

Wordt gelezen een adres van *P. van Gorcum* te Assen, houdende het verzoek, om te bevorderen, dat hem alnog van verhooging van grondbelasting voor zijne onder Assen gelegene gronden worde toegestaan; zijnde zijne bij Ged. St. ingediende reclame afgewezen. — De Voorzitter stelt voor, om, vermits de beslissing op reclames van grondbelasting bij Ged. St. behoort, dit adres aan hen te renvoijeren. Dienovereenkomstig wordt besloten.

Er wordt gelezen een brief van den heer *Mr. H. H. A. Sluis*, houdende kennisgeving, dat hij de betrekking van lid van Ged. St., waartoe hij gisteren herbenoemd is, aanneemt. — Informatie.

De Commissie ten aanzien van het verzoek van *H. Bakker c. s.* te Kloosterveen, dat door de Provincie of het Rijk eene brug over de Hoofdvaart te Kloosterveen gelegd worde, brengt bij monde van Jhr. Mr. *H. G. van Holthe van Echten*, rapport uit; zij acht het wenschelijk en van groot belang voor de adressanten, dat daar eene brug gelegd worde, doch zij kan niet zien, dat zulks ten koste van het Rijk of de Provincie zou moeten geschieden; daar dergelijke brug noch in het belang der Provincie noch in dat van het Rijk is, als zullende alleen strekken, om aan eenige particulieren een korter middel van gemeenschap te geven, terwijl ook geene verpligting daartoe op het Rijk of de provincie rust, en integendeel bij de verkoopscondities van de landschapsveenen is bepaald, dat particulieren, *ten hunnen koste*, onder goedkeuring van hooger bestuur, bruggen over de Hoofdvaart mogen leggen. Zij adviseert mitsdien tot afwijzing. Ter visie en morgen aan de orde.

Dezelfde Commissie brengt bij monde van denzelfden rapport uit op het adres van den Kerkeraad van de Hervormde gemeente te Kloosterveen en Hijkersmilde om een subsidie van *f* 500-„ uit de kas ad pios usus; zonder te treden in een onderzoek van hetgeen aangevoerd is, herinnert zij aan een besluit der vergadering van het vorig jaar, waarbij, ter erlanging van een beter beheer bij het Diaconie-armbestuur dier gemeente is bepaald, dat dat armbestuur eene begrooting van hare administratie aan Ged. Staten ter goedkeuring zou inzenden en een vasten boekhouder zoude benoemen; aan het laatste is alleen voldaan, doch niet aan het eerste, nl. het inzenden eener begrooting voor 1853. De Commissie oordeelt, dat zoolang zulks niet is geschied, het adres moet worden afgewezen. Ter visie en morgen aan de orde.

De Commissie voor de rekening der enkele Provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven over 1851 brengt, bij monde van den heer Alingh, rapport uit. Zij heeft geene aanmerkingen gevonden en adviseert tot goedkeuring. Ter visie en morgen aan de orde.

De Commissie, in de najaarsvergadering benoemd ten aanzien van een Reglement op de boter- en honig- vaten., legt een door haar ontworpen Reglement over. (*Wij zullen hierop nader terug komen.*) Drukken en ronddeelen.

Bij monde van den heer Mr. J. T. Homan brengt de Commissie voor de begrooting van de kosten van het Prov. bestuur, voor zoo ver het Rijksbestuur is, rapport uit; daar haar geene aanmerkingen zijn te voren gekomen, zou zij tot eene gave vaststelling dezer begrooting, in voegen aangeboden, hebben geadviseerd, ware het niet, dat Ged. Staten hadden voorgesteld, om de begrooting te verhoogen met een post van *f* 650, om te strekken tot suppletie van de tratementen der ambtenaren en bedienden ter Provinciale Griffie, die tractementsverminderingen hebben ondergaan, ten gevolge van eene inkrimping van den betrekkelijken post der staatsbegrooting. De Commissie voelt levendig de hardheid dier tractementsvermindering, te meer daar zoodanige maatregel alleen in Drenthe is genomen, terwijl elders alle ambtenaren bij de Provinciale besturen in het genot hunner vroegere bezoldigingen zijn gebleven, ja zelfs vergoeding voor onwettig genoten leges hebben erlangd. De Commissie acht het dan ook niet dan billijk, dat aan de ambtenaren, die in de vermindering hebben gedeeld, hun verlies worde vergoed. Zij adviseert daarom deze begrooting vast te stellen met toevoeging eener som van *f* 650-„. Ter visie en morgen aan de orde.

De Commissie, in wier handen waren gesteld de stukken betrekkelijk den grondpomp van den heer Mr. J. Tonckens, brengt, bij monde van den heer Sluis, rapport uit. Zij herinnert kortelijk, wat ten dezen is voorgevallen, en hoe de toenmalige Minister van Binn. Zaken, als daartoe door den Koning gemagtigd, aan de Staten, in overeenstemming met het geveelen van de minderheid der Commissie, heeft kennis gegeven, dat het hem was voorgekomen, dat er geene termen bestonden, om aan den Koning de vernietiging der beklaagde resolutie voor te stellen, *onder bijvoeging van een voorstel nopens de wijze, waarop de belangen der Hoofdvaart, die het hier vooral gold, zonder benadeeling der veeneigenaren schenen te kunnen worden verzekerd.* De Commissie heeft gemeend, alleen nopens dit laatste punt te moeten dienen van rapport. Volgens de Ministeriële missive kunnen de twee tegenstrijdige belangen van Hoofdvaart en ingelanden worden vereenigd, wanneer de Provincie ten haren koste kunstwerken maakt, waardoor het water op de Hoofdvaart wordt gebragt. De Commissie heeft, zonder de vergadering te willen vooruitloopen, gemeend, dat het allezints van belang was, om de kosten te weten, die zoodanige kunstwerken zouden vereischen. Op de aanvrage van twee harer leden heeft de waarnemende Hoofd-Ingenieur welwillend eene berekening dezer kosten medegedeeld, waaruit blijkt, dat de gronden en veenen aan de N. W. zijde van de Hoofdvaart van af de Norgervaart tot aan de Kijmmellswijk onder een verlaagd peil te brengen zijn, en dat het overtollige water van die dan ingepolderde gronden door de werking van tamelijke eenvoudige, betrekkelijk weinig kostbare kunstmiddelen op de Hoofdvaart zou kunnen worden gebragt. Zij acht een nader onderzoek ten dezen allenzints wenschelijk en noodig, en stelt voor, om dit onderzoek aan Ged. St. op te dragen en inmiddels het betrekkelijk adres van Rijtema c. s. en den brief van den Minister aan te houden. Ter visie en morgen aan de orde.

De Voorzitter stelt morgen aan de orde het concept Reglement voor het verleenen van subsidien voor kunstwegen, en verdaagt vervolgens de vergadering tot morgen elf uur.

Zitting van 8 Julij 1853.

Te 11 uur wordt de vergadering geopend; er zijn 29 leden tegenwoordig; afwezig zijn de heeren W. F. Kijmmell, W. L. Tonckens, Carsten, van Veen, Denning en Kok.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Wordt voorgelezen een rapport van den waarnemenden Hoofd-Ingenieur van den waterstaat op het adres van jhr. E. J. van Holthe te Dwingelo, om een pomp in den Stouwdijk van de Hoofdvaart te leggen. In dit rapport wordt te kennen gegeven, dat een pomp, tot een zoodanig laag peil, als door den adressant is bedoeld, te veel waterverlies zou veroorzaken, en wordt mitsdien geadviseerd, om het verzoek af te wijzen en hierop ten spoedigste te beschikken, ten einde de adressant, des verkiezende, nog een nader adres zou kunnen indienen. In handen eener Commissie.

Aan de orde wordt gesteld het rapport nopens het gevraagd subsidie voor eene kerk en pastorij der Hervormden te Grollo en Schoonlo. — De heer Sluis merkt op, dat er in het rapport eene uitdrukking voorkomt, die hij gevaarlijk beschouwt, zoo nl. de vergadering conform het rapport mogt besluiten; er wordt nl. in gezegd, dat niet altijd gelijke subsidien aan nieuw te stichtene gemeenten behooren gegeven te worden. Hierin ligt opgesloten dat er altijd subsidiën, hoewel dan niet gelijk, aan nieuw te stichten gemeenten dienen gegeven te worden, dit acht hij gevaarlijk, en hij gelooft, dat de vergadering wel zal doen, zoo ze niet conform het rapport besluit. In omvraag gebragt zijnde, wordt het rapport afgestemd met 25 tegen 4 stemmen, die van de heeren A. W. van Holthe, A. Prins, de Milly en L. Homan. — De heer L. Homan stelt daarop voor, om de betrekkelijke zinsnede uit het rapport weg te laten, en dan conform hetzelve te besluiten. Dit voorstel wordt met 27 tegen twee stemmen, die van de heeren Sluis en Blom, aangenomen.

In behandeling komt het rapport nopens het verzoek, dat er eene brug over de Hoofdvaart te Kloosterveen gelegd worde. De heer Sluis: zoo het rapport wordt aangenomen, vreest hij, dat aan het verzoek van Boer en Hatzman om eene brug te Hoogersmilde te leggen, worde geprejudicieerd. De vergadering heeft erkend, dat het billijk was, dat te Hoogersmilde een brug worde gelegd, men heeft te Kloosterveen, op het voorbeeld van die te Hoogersmilde, ook om eene brug gevraagd; Kloosterveen staat gelijk met Hoogersmilde, of liever te Kloosterveen is meerdere ontwikkeling, en daardoor ook meer behoefte aan een middel van communicatie, terwijl Hoogersmilde vrij stationair blijft. Hij zou de vergadering in niets willen geprejudicieerd hebben. — De heer Vos: het adres van Kloosterveen strekt niet tot tegemoetkoming in de kosten, maar daartoe, dat door de Provincie of het Rijk geheel voor eene brug gezorgd worde, Kloosterveen en Hoogersmilde staan niet gelijk, hier strekt de brug ook tot communicatie met Beilen, de brug te Kloosterveen strekt alleen en bloot voor particuliere belangen; hij meent ook, dat te Hoogersmilde bijdragen door particulieren zijn aangeboden, hetgeen te Kloosterveen het geval niet is geweest. — Nadat nog de heeren J. Tonckens en Sluis over deze zaak het woord gevoerd hebben, stelt de voorzitter voor: om deze zaak aan te houden, tot dat Ged. St. nader ter zake van de brug te Hoogersmilde zullen hebben gerapporteerd; dienovereenkomstig wordt besloten.

Aan de orde wordt gesteld het rapport nopens het gevraagd subsidie voor het armbestuur te Hijkersmilde en Kloosterveen uit de kas ad pios usus. — De heer J. T. Homan heeft in het rapport gelezen, dat de Kerkeraad eene begrooting moest inleveren op tijd en wijze, door Ged. St. te bepalen; hij wilde nu wel weten, of deze regeling reeds heeft plaats gehad. — De heer R. A. van Echten v. H.: er wordt nog gecorrespondeerd over eene uitkeering, door het gemeente-bestuur van Smilde aan het Armbestuur te doen, waarnaar z. i. deze zaak wacht; hij is tegen de conclusie van het rapport, hij zou liever voorstellen, om het adres van den Kerkeraad aan Ged. St. te renvoijeren, ten einde, zoo er noodzakelijkheid bestaat, en, wanneer voldaan wordt aan hetgeen, waaraan voldaan moet worden, dan de gevraagde som toe te staan uit de som van de gezegde kas, welke ter beschikking van Ged. St. staat. — Het rapport der Commissie in omvraag gebragt zijnde wordt met 17 tegen 12 stemmen verworpen; voor waren de heeren G. L. Kniphorst, J. de Jonge, A. Prins, Willinge, H. G. van Holthe tot Echten, v. d. Wijck, C. W. E. Kijmmell, Hoenderken, v. d. Vlies, de Milly, Nijsingh en Vos. — Met algemeene stemmen wordt daarop het voorstel aangenomen tot renvooi van het adres aan Ged. St.

Aan de orde wordt gesteld het rapport nopens de rekening der enkele Prov. inkomsten en uitgaven over 1851. Na eenige discussie wordt deze rekening conform het rapport goedgekeurd.

Conform de uitgebragte rapporten, wordt besloten zoo ten aanzien der begrooting van de kosten van het Prov. bestuur, voor zooveel het Rijksbestuur is, voor 1854, als ten aanzien van het brengen der veenderijen aan de N. W. zijde der Hoofdvaart op een lager peil.

Op voorstel van den heer de Jonge, wordt, na eenige discussie, op Dingsdag aanstaande aan de orde gesteld het concept-Reglement omtrent het verleenen van subsidien uit de Prov. fondsen voor kunstwegen.

De Commissie ten aanzien van het verzoek van schoolverzorgers der Israelitische gemeente te Smilde brengt, bij monde van den heer H. G. van Holthe van Echten, rapport uit; daar der Commissie geene redenen zijn kenbaar geworden, op grond waarvan de vergadering op haar ten vorigen jare genomen besluit opzigtelijk de hoegrootheid der voor deze school te verleenen subsidie zou moeten terugkomen, en zulks te minder daar de benoodigde som van *f* 1032-„ reeds beschikbaar schijnt. Zij adviseert mitsdien tot afwijzing. Ter visie en Dingsdag aan de orde.

De Commissie voor de Provinciale begrooting voor 1854 geeft, bij monde van den heer J. T. Homan, te kennen, dat zij geene aanmerkingen op dezelve heeft, doch dat de beslissingen der vergadering omtrent aangevraagde subsidien eenige wijziging in dezelve zullen kunnen noodzakelijk maken; alsmede dat de meerderheid der Commissie, lettende op de adressen van de heeren Jhr. Mr. v. d. Wijck en Mr. H. Homan, van oordeel is, dat de gratificatie, jaarlijks aan den heer Homan, als gewezen Inspecteur der wegen etc., toegestaan, in een wachtgeld tot een gelijk bedrag moet veranderd worden. Ter visie en nader aan de orde.

Dezelfde Commissie adviseert, ten aanzien van het verzoek van den heer Magnin tot afwijzing, en ten aanzien van het voorstel van het lid den heer Mr. J. Oosting, om een post van *f* 100 ter begrooting uit te trekken voor reis en verblijf kosten van Commissien uit de Prov. St. mede tot afwijzing, daar het haar, hoewel het allezints billijk achtende, dat aan Commissien uit de Staten de aangewende reis- en verblijfkosten vergoed worden, niet is gebleken, dat het Hooge Gouvernement ongenegen zou zijn, om zoodanige kosten te valideren, hetgeen toch in allen gevalle vooraf dient te zijn uitgemaakt. Beide rapporten ter visie en dingsdag aan de orde.

De Voorzitter geeft te kennen, dat de Commissie voor het Meppeler diep heden avond haar rapport zal uitbrengen, en hij zal zorgen, dat hetzelve ter visie ligt, ten einde de leden daarvan kennis kunnen nemen. Daarna wordt de zitting gesloten en de volgende bepaald op aanstaande dingsdag des morgens te elf uur.

INGEZONDENE STUKKEN.

Drenthe's heden en toekomst.

I.

Ik ben een Drenther en hoor gaarne over die Provincie spreken en lees zoo naauwkeurig mogelijk, wat er over geschreven wordt. Dat deed ik wel 25 jaren lang, en waarlijk de pen heeft zich in dien tijd over Drenthe nog al geroerd, terwijl de Drentsche Courant, in verschillende artikels, vellen druks over 't geen tot bloei der Provincie kon en moest gedaan worden, leverde. Het groote thema, waarover de pen handelde en de gesprekken liepen, was steeds: *kanalisatie* en haar gevolg: *exploitatie* van veenen, *ontginning* van heidegronden en *aanleg* van wegen. Dat thema werd op verschillende wijze beschreven en besproken — zeer poëtisch en dood prozaisch, met ruimen en beperkten blik, met een geloovig en met een ongeloovig hart. Er is meê gedweept en — gespot. De dweepers echter zijn een weinig bedrogen, de spotters een weinig beschaamd. De eerste, die in Drenthe eene parel in de rij onzer Provincien zien, vergisten zich in de tijdsbepaling, *wanneer* zij dat zou zijn. De anderen, die voorspelden, dat er niets ten goede zou gebeuren, 't welk de onaanzienlijke Provincie kon herscheppen, moeten erkennen, dat er in de jongste jaren nog al vooruitgang was op te merken. Maar over 't geheel genomen, bleef toch alles in Drenthe vrij stationnair. De geest des tijds, de grond-woekergeest, die in Drenthe zoo groote schatten kan vinden, blies in de aderen der steden en dorpen dier Provincie geen leven, dat zijne roeping begreep, dat wist te berekenen, hoe werk en opofferingen daar de rente zouden trekken en dat daarbij moed gaf, om groote zaken te doen.

Maar Drenthe *kan* ook niet!

Dat is het algemeene antwoord op het verwijt van onverschilligheid, der Provincie dikwijls aangewreven.

Dat *niet kunnen* is juist en onjuist, naar den omvang der eischen, die men de Provincie doet; hierover schrijf ik welligt later.

Drenthe heet thans het Californie van Nederland niet om *'t goud* maar om den *turf*, die er in verbazende hoeveelheid voorhanden is.

Men begroot de waarde daarvan op *twee honderd millioen gulden.* Die er te goeder trouw op staat, om dit cijfer te behouden, moge het ons kwalijk nemen, maar wij halveren die som en stellen *honderd millioen gulden.* Inderdaad eene waarde, die de 80,000 zielen dier Provincie wel duizelig van verlangen mogt maken, om die nu nog doode waarde in blinkende specie of verhandelbare voorwerpen te bezitten. Maar daartoe is arbeid noodig en die arbeid vereischt tijd en uitgaven en dan volgt de rente. Betrekkelijk is het weinig, wat er gevorderd wordt om veel te verkrijgen, maar is de Drenther in 't algemeen wel genegen om op die wijze zijn goed te vermeerderen? Neen — hij wilde onder het rooken eener pijp wel eerst alles veranderd en verbeterd en goed rentegevend zien, en — dan zou hij het geld terug geven — ligt nog zoo mogelijk minder, als er voor zoodanige voordeelige herschepping of schepping noodig was geweest.

Wij spraken daar zoo even van Nederlands Californië, eene streek gronds, die in de minst getelde Provincie ligt en in haar schoot voor eene waarde van *honderd millioen guldens* aan turf besloten houdt. Sints eeuwen ligt die schat daar renteloos. Waarom daarvan geen gebruik gemaakt? Omdat

er geene gelegenheid bestond, den turf te vervoeren. — Hoe ver moest men dan graven ten einde die gelegenheid daar te stellen? In de jongste 25 jaren, een afstand van ongeveer *vier* uur. — En de kosten van zoodanig kanaal? Hoogstens drie ton gouds. — Alzoo eene uitgave van *f* 300,000 zou gelegenheid hebben gegeven, om de turf uit de oostelijke veenen van Drenthe over de Dedemsvaart naar zee te brengen? — zou eene zeer groote uitgestrektheid gronds hebben geëxploiteerd, duizende menschen werk en brood, velen een goed bestaan, sommigen rijkdom hebben gegeven en de schatkist groote voordeelen? Gewis. De oostelijke veenen van Drenthe, Nederlands Californië, liggen slechts vier uur van de Dedemsvaart. Worden zij geëxploiteerd, dan brengen zij successivelijk eene waarde van 100 millioen guldens in de wandeling, dan ziet men er in 25 à 30 jaren tijds eene kolonie ontstaan, veel grooter en veel bevolkter dan de Dedemsvaart, eene kolonie, die in genoemd tijdsverloop aan directe en indirecte belastingen veel meer dan drie ton gouds in de schatkist zou hebben gebragt. Als wij toch stellen, dat de Dedemsvaart nu jaarlijks tot de Rijks ontvangsten *f* 100,000 bijdraagt, dan gelooven wij ons hierin niet veel te misrekenen.

Intusschen, die verbazend rijke veenen, op *vier* uur afstands van een bevaarbaar kanaal, bleven tot op den dag van heden in doodsche rust liggen en noch Drenthe, noch Nederland, noch vreemden hadden den lust, om dien schat boven de aarde en bewerkt naar elders te brengen, tegen ruim loon voor geld en werk.

Maar ja, er was toch lust. De heer van Runen kocht voor ettelijke jaren vijfduizend bunders veen in de gemeente van Emmen, voor ruim twee en een halve ton gouds.

Een mooije en hoogst voordeelige koop!

Hij deed dit, zei men, voor eene Engelsche Maatschappij. Er werd toen veel over geschreven en gesproken, maar — weinig gedaan. De eigenaars rekenden eindelijk de koop verbroken, wijl er betaling noch aanvaarding plaats greep, en de oostelijke hoek verzonk weder in rust.

Daarna kochten eenige Amsterdamsche heeren ongeveer de helft van de vroeger aan den heer van Runen verkochte veenen, en daardoor werd de aandacht weder op dat Californië gevestigd. Men begreep, dat Amsterdamsch geld in een gedeelte van dien grond gestoken, krachtig zou medewerken, om er een anderen staat van zaken te scheppen. Dat vermoeden werd aanvankelijk versterkt door de voorbereidende werkzaamheden, waarmede die heeren hun aanzienlijk en wezenlijk voor goedkoopen prijs verkregen eigendom tot exploitatie voorbereidden. Zij gaven daaraan den eigenaardigen naam van het *Amsterdamsche veld* en lieten er reeds *elf* woningen bouwen.

Vervolgens trad eene Maatschappij in 't leven, geheten de Drentsche Kanaal-Maatschappij, die een kapitaal van 6 ton nagenoeg bijeen bragt, waarmede zij de Hoogeveensche vaart verbeteren en die verlengen wilde tot in Californië, met zijtakken naar Beilen en Coevorden.

Het Provinciaal bestuur deed zijn best, om dat goede plan te doen slagen.

De Maatschappij vroeg concessie, zij verkreeg die, zij verbeterde de Hoogeveensche vaart, zij groef nog eenige duizende ellen verder en daarmede was het maatschappelijk kapitaal te zoek. Er komt, gelooven wij, drie ton te kort, eene misrekening, waardoor ons geloof aan de verwezenlijking van de plannen dier Maatschappij zoo goed als begraven is.

Niet lang daarna constitueerde zich eene *Drentsche veen- en Midden- Kanaal-Maatschappij*, die uit de Smildervaart naar Californië wilde schipperen en zeilen. Zij vroeg concessie en verkreeg die en besteedde het werk uit, maar geraakte in verschil met den aannemer vóór den aanvang van den arbeid. Ook al geen bemoedigend begin van het begin!

Inmiddels vroeg de heer Graswinkel even als de heer van Runen, of deed hij het vóór dezen? concessie om van de Eems door de oostelijke veenen van Drenthe naar de Dedemsvaart te graven, hij verkreeg die, had uitstel noodig, erlangde dat en — nu las men dezer dagen eene advertentie van eene Engelsche Maatschappij, waarin de heer Graswinkel weinig genoegen zal en waarin dieten het publiek weinig vertrouwen in eene spoedige verwezenlijking van het groote plan *kan* vinden.

Zoo werd en wordt er gevrijd om de oostelijke veenstreek der Provincie, de Drentsche bruid *California*. De pretendenten hadden allen een goed oog, maar in de middelen om te verkrijgen wat zij zochten, kwamen zij te kort in berekening en kracht, terwijl de bruid, 't geen zeer natuurlijk is, hoe langer zoo meer pretentiën maakt.

En dat mag zij!

Bij de opsomming van het bovenstaande dachten wij; hoe is het toch mogelijk, dat die bruid niet eerder aan den man kwam?

(Vervolg hierna.)

Naar men verneemt, hebben Mannigim der Isr. gemeente van Assen als Notabelen voor hunne benoeming bedankt tot het kiezen van een Opper Rabijn in Drenthe. De reden, die men gist hiervoor te bestaan, is dat er geene Candidaten gesteld zijn, en de eenigste Candidaat, voor deze betrekking voorgesteld, bijna onder alle Israëlieten door de geheele Provincie onbekend is.

Assen, den 7 Julij 1853. *Een voorstander van het goede.*

ZUIDVELDE, den 2 Julij 1853.

Mijnheer de Redacteur!

Omtrent de harddraverij, gehouden te Hoogeveen den 30 Junij j.l., staat abusivelijk in UEds. Courant, dat het chaisgereide de prijs was, en behaald is door het paard, genaamd *Marianna* van Bavink, en een zilveren tabaks comfoor door het paard van de erven Caspers te Dalen. Dit is niet zoo. Het comfoor was de prijs en is behaald door het paard genaamd *Marianna*, van L. Bavinge, en het gereide de premie, door dat van de erven Caspers te Dalen. 'k Verzoek UE. dit in het eerstvolgend nummer te veranderen.

UEd. bestendige lezer,
H. J. BAVINGE.

Na het afdrukken van het laatst vorig nummer ontvingen wij een brief van onzen correspondent, waarbij ook deze zich haast het onwillekeurig door hem begaan abuis te herstellen.

Op onderscheidene dorpen in deze Provincie worden thans harddraverijen gehouden. Deze worden soms aldus aangekondigd: *te ...... zal eene harddraverij gehouden worden*, met vermelding van den dag; soms ook met deze bijvoeging, *alleen voor Drentsche paarden*, zonder te vermelden, welke paarden niet mogen mededingen. (*) Zoo kan het gebeuren (en is reeds voor eenigen tijd te Gieten en te Dwingeloo gebeurd), dat er paarden ter mededinging worden aangeboden, welke reeds prijzen behaald hebben, en dan geweerd worden zonder schadeloosstelling aan den eigenaar. Dit is schadelijk niet alleen, maar ook ten hoogsten teleurstellend. Het ware te wenschen dat houders van harddraverijen in Drenthe, in het vervolg, vermeldden, welke paarden wel of niet zullen worden toegelaten, opdat ieder voor dergelijke onaangenaamheden mogt gevrijwaard zijn.

Z...... den 2 Julij. H....

(*) Wie zou denken, dat er dan nog paarden, die prijzen vroeger behaald hadden, zouden worden uitgesloten?

---

* BEILEN, 4 *Julij*. Wij vernemen, dat door de besturen van Beilen en Assen een adres aan de Provinciale Staten is aangeboden, waarbij zij, onder aanbod eener som, nagenoeg gelijk staande met ⅓ van de kosten der bestrating van den weg van Assen naar Beilen, verzoeken, dat de overige ⅔ door de Provincie en het Rijk mogen worden verleend.

Het zou zeer te wenschen zijn, dat dit plan ondersteuning en medewerking vond; deze weg toch is het begin eener hoofdroute, midden door de provincie van af Assen, langs Beilen, Hoogeveen en Zuidwolde tot de grenzen en straatwegen van Overijssel. Van uit den weg van Beilen naar Hoogeveen zou zeer gevoegelijk een zijtak kunnen gemaakt worden, over Pesse en Ruinen tot de Ruinerwoldsche dijk en zoodoende Meppel, Hoogeveen, Beilen en Ruinen door een straatweg verbonden zijn.

Ook van Beilen kan deze weg verlengd worden tot Westerbork, door de gemeente Zweelo tot Oosterhesselen, Dalen en Coevorden, zijnde deze de kortste en geschiktste weg van Assen naar Coevorden en de grenzen van Hannover. Bij deze wegen, waarvan die van Assen op Beilen het eerste begin is, heeft wel de helft der Provincie regtstreeks belang en daaronder de voornaamste gemeenten derzelve, zooals Assen, Meppel, Hoogeveen, enz. Is de weg tot Beilen, dan zullen ook de andere gemeenten wel hunne krachten inspannen, om die verder te brengen. Eindelijk is er welligt gelegenheid, om de daartoe benoodigde keijen goedkooper dan anders te bekomen, door het te graven Drentsche midden-Kanaal. Hierdoor toch, zal eene massa steen disponibel worden, in de onmiddelijke nabijheid.

Van eene veel geachte hand ontvangen wij uit eene gemeente van Twenthe het volgende:

Mijn Heer!

In uwe Courant van 29 Junij l.l. No. 52, wordt uit Valthe geklaagd over eene bende scharenslijpers, en den wensch te kennen gegeven, dat deze menschen tot nuttige leden in de Maatschappij mogen worden herschapen; — dit een en ander doet mij de vrijheid nemen, UEd. te verzoeken, te willen mededeelen, dat Twenthe thans van dat soort van volk geen last meer heeft; een geluk, dat ook in Drenthe is te verkrijgen, door den hier ingeslagenen weg te volgen, namelijk door: 1o. elken scharenslijper of ander persoon, die bedelt, aan den Officier van Justitie over te geven; 2o. door alle vreemdelingen (die in geen gering getal onder deze troepen worden aangetroffen) over de grenzen te transporteren; 3o. door deze sujetten zooveel mogelijk het verkrijgen van nachtkwartier bij de boeren te bemoeijelijken; 4o. door de mandjesmakers aanhoudend te surveilleren, zoodat zij, wanneer zij hier of daar houtsnijden, dadelijk worden gevat en aan de Justitie overgeleverd; 5o. door geen verlof te geven, om op gewone dagen langs de huizen muzijk te maken, en 6o. door streng toe te passen art. 475 No. 2 van het wetb. van strafregt.

Maar boven alles zijn ferme veldwachters noodig; deze zijn te verkrijgen, wanneer men *goede* tractementen geeft en zijne keus doet uit *onderofficieren*, terwijl, wanneer men zich daarover verstaat met de heeren Officieren van Justitie in het ressort, uitstekende veldwachters steeds vooruitzigt hebben, om geregtsdienaar te worden of andere bevorderingen te maken; terwijl eindelijk ijverige en brave veldwachters en policiedienaren stéeds op de achting en medewerking der ingezetenen kunnen rekenen, zoodat daardoor hun moeijelijk te vervullen pligt wordt gemakkelijker gemaakt.

Dit een en ander heeft de ondervinding in het Arrondissement Almelo geleerd, speciaal te Almelo, Wierden, Ootmarssum, Enschede en Lonneker; kunnende het voorgestelde nader worden bevestigd door de befaamde scharenslijperstroep *J. H. Scholten*, *Francina Duvoorde* en *Regina Hanekamp*, die zich alle aan de Ommerschans bevinden.

Mogten de hoofden van Politie in de gemeenten in Drenthe over deze zaak eens nadenken, en de Gemeente-Besturen voor voldoende tractementen helpen zorg dragen, alsdan zal het scharenslijpersgeslacht interen en de struikrooverij, waarover uit Coevorden wordt geklaagd, zeer verminderen.

Gelief van dit haastig geschrijf dat gebruik te maken, wat UEd. goeddunkt etc,

---

Het Bisdom van Groningen.

Onder dezen titel is er onlangs bij den boekhandelaar *P. van Zweeden* te *Groningen* eene brochure uitgekomen, waarvan wij de aandachtige lezing met een enkel woord langs dezen weg wilden aanprijzen. Vooral nu verdient dit vlugschriftje, slechts 24 bldz. groot, de opmerkzaamheid, nu door het Ministerie voldaan is aan 't geen bij de troonrede des Konings werd toegezegd, — die indiening van eene Wet op de Kerkgenootschappen. Hier toch wordt eene zaak besproken, die tot deze wet in een zeer naauw verband staat. De schrijver verhaalt eerst kort en bondig, hoe onder de Spaansche heerschappij hier te lande, behalve meer, ook te *Groningen* een bisdom werd opgericht en welke lotgevallen dat had, en komt dan tot de vraag van verwondering, waarom nu bij de jongste daad van aanmatiging, die *Rome* bestaan heeft, niet ook *Groningen* wederom werd aangewezen als zetel van eenen bisschop. Daar, volgens de pausselijke allocutie, de benoeming van bisschoppen hier te lande niets meer is dan eene *herstelling* van die titularissen, zooals zij vroeger reeds bestonden, en *Pius IX* gezegd heeft slechts te willen HANDHAVEN, wat door zijn voorganger *Paulus IV* ingevoerd en opgericht was, maakt het indedaad de bevreemding gaande, dat dan ni nevens *Utrecht*, *'s Hertogenbosch*, *Haarlem*, *Breda* en *Roermonde* niet ook *Groningen* wederom als bisdom werd hersteld? Waarom die stad en vooral hare Roomschgezinde ingezetenen uitgesloten van een voorrecht, dat zoo uitermate veel tot den bloei hunner kerk zoude bijdragen, gelijk door de dagbladen der Ultramontaansche partij beweerd wordt? Ja — waarom de vier noordelijke provinciën, *Overijssel*, *Drenthe*, *Friesland* met *Groningen* geheel en al slechts als een aanhangsel van of toevoegsel tot het Utrechtsch aartsbisdom gerekend, terwijl in *N.-Braband twee* steden, *Breda* en *'s Bosch*, en voorts ook nog *Haarlem* en *Utrecht*, hoewel op een zeer korten afstand van elkaar verwijderd, tot bisschoppelijke residentiën werden verheven? — Op dat bevreemdingwekkende geeft deze brochure nu een zeer verstaanbaar en begrijpelijk antwoord. Het is geschied, zegt de schrijver, om de belangen van de *Roomsche* kerk te bevorderen, en wel om het kerkgenootschap der zoogenoemde *Jansenisten*, zoo als het bij ons te lande bestaat en wettig erkend is, te vernietigen. Dit kerkgenootschap is echt Roomsch, maar van zuiver Nederlandschen oorsprong, staat onder eenen aartsbisschop van *Utrecht*, en een bisschop van *Haarlem*, die de eigenlijke opvolgers zijn van de oude bisschoppen. Voor de Ultramontanen en de Jezuïten is het bestaan van dit kerkgenootschap een pijnlijke doorn in het vleesch, en van jaren herwaarts hebben zij het er op toegelegd met hunne gewone taktiek, om dien steen van ergernis en aanstoot uit hun midden te verwijderen. Ook wat *Pius IX* onlangs getracht heeft te doen in ons Vaderland, is eene bedekte poging daartoe; de scheldnamen, die hij de oud-Roomsche klerezij naar 't hoofd werpt, als hij haar noemt een „monster en pest", verraden genoegzaam, van wat onheiligen, liefdeloozen geest de zich noemende Heilige Vader nog tegen haar is bezield en hoezeer hij er voor beducht is, dat zij langer nog blijve voortbestaan, en dat hare meer evangelische denkwijze en zin veld winne in de Roomsche kerk.

Op eene overtuigende wijze leeren wij uit dit geschrift, hoe 't bekend artikel 165 der Grondwet, waarop de oud-Roomsche klerezij zich beroept, allerjammerlijkst zou zijn geschonden, indien men andere bisschoppen van *Utrecht* en *Haarlem* ging erkennen, dan die twee reeds bestaande. Daaruit zoude immers natuurlijk voortvloeijen eene geweldige botsing tusschen twee afdeelingen van 't Roomsche kerkgenootschap in ons Vaderland en eindelijk de geheele vernietiging van 't echte overblijfsel der *Nederlandsche* Roomsche kerk, dat in voormeld artikel 165 evenzeer als alle andere bestaande kerkgenootschappen een waarborg en onderpand behoort te hebben voor zijn zelfstandig bestaan. Te meer verzien wij hierop de aandacht, omdat diegenen onder de Protestanten, die zich op art. 165 beroepen, vooral in de Noordelijke provinciën, ten eenenmale onbekend zijn met den aard en inrichting van 't zoogenaamde Jansenistische kerkgenootschap, en daarom nog niet hebben begrepen, dat er door 't erkennen van eenen aartsbisschop van *Utrecht* en bisschop van *Haarlem*, door den Paus benoemd, feitelijk zou meêgewerkt worden tot het vernietigen van een kerkgenootschap, dat de Regering volgens datzelfde artikel der Grondwet, in zijn bestaan moet handhaven en beschermen.

Ook voor den Drenthenaar moet de lezing van het aangeprezen vlugschrift belangwekkend zijn en wordt het daartoe dringend aanbevolen, omdat ook de provincie *Drenthe* weleer een deel uitmaakte van het bisdom *Groningen*.

P.

CORRESPONDENTIE.

Door de veelheid der ingezonden stukken en de uitgebreidheid van het verslag der Vergaderingen van de Prov. Staten hebben wij in dit nummer geen *Verteller* kunnen opnemen. Door plaatsgebrek hebben wij eenige berigten, ingezondene stukken, en advertentien, die konden worden uitgesteld, moeten terugzetten.

ADVERTENTIEN.

Ondertrouwd:

W. F. GRATAMA
en
G. GRATAMA.

DOCKUM, 3 Julij 1853.

Algemeene en tevens eenige en bijzondere kennisgeving

BORGER den 6 Junij 1853. Heden morgen overleed mijne geliefde Echtgenoote Vrouwe SARA JOHANNA ELISABETH SCHöNFELD.

C. F. GAERTHÉ.

Eenige kennisgeving.

GELDEN BESCHIKBAAR

tegen **eerste Hypotheek** op **solide VASTE GOEDEREN.** Informatiën in persoon of met franco-Brieven en met overlegging van stukken bij J. KLOEKERS te Assen.

BURGERLIJKE STAND.

ASSEN, 2--8 Julij. Geh.: L. Dilling en A. ter Veen; ... Moes en J. Vos. -- Bev.: J. Smit, geb. Lamberts, van d.; ... J. Vos, geb. Velstra. van d.; R. Smeenge, geb. Paas, van ... L. M. Broekbernd, geb. Drewes, van d; W. E. de Weerd, g... Drenthe, van z. en d. -- Overl.: W, Piel, echtg. van E. Bo... 55½ j., P. J. Hoefsloot, m. g., 5½ j., M. E. Drechsel, vr. ... 20 d.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 5 Julij.

Tarwe, Jarige	70	N.pd.	*f* 8.40	Boekweit, zand	64	N.pd. *f*	6...
„ N. Oml.	68	„	„ 7.75	„ „	66	„ „	6...
dito.	70	„	„ 8.25	„ veen	66	„ „	6...
„ „ Old.	68	„	„ 7.50	„ „	68	„ „	6...
„ „ „	70	„	„ 8.00	Paardeboonen.. *f*	6.25	à	6...
Rogge, N. Inl.	66	„	„ 6.55	Groene Erwten. „	0.00	à	0...
„ O. „	68	„	„ 6.95	Graauwe „ „	00.00	à	0...
„ „ „	70	„	„ 7.35	Koolzaad ... *f*	0.00	à	0...
Haver. N. dikke	40	„	„ 3.30	Gort, grove . „	8.50	à	...
„ „	50	„	„ 3.90	Gort, parel . „	00.00	à	0...
„ Voer	36	„	„ 2.85	Olie, raap per vat	36.00	à	0...
„ „	40	„	„ 3.15	Raapkoeken....		à	0...
„ Zwarte	36	„	„ 2.85	Lijnkoeken	00.00	à	0...
„ „	40	„	„ 3.10	Boter ¼ ton....	00.00	à	0...
Garst, N. wint.	54	„	„ 5.00	Boter ⅛ „.......		à	0...
„ „ „	56	„	„ 5.30				
„ „ zomer	56	„	„ 5.00				
„ „ knob.	60	„	„ 5.30				

Bij geringen aanvoer was de handel in Granen heden van weinig beteekenis. Tarwe hoog gehouden en daardoor weinig omgegaan. Rogge en Boekweit als voren aan gebruikers verkocht. Garst prijshoudend. Dikke Haver wel zoo ... Voer en Zwarte in een doen. Boonen goed prijshoudend. ... Raapolie wel zoo aangenaam.

ASSEN, ... Rogge *f* 7.25, *f* 6,80, *f* 6,75. Boek... *f* 7,00, 6,50, 6.25. Boter 75 à ... Ned. pd. Aardap... *f* 2,60 à *f* 2,25. Prijs van het brood *f* „-55 de 6 N. ℔

HOOGEVEEN, 5 Julij. Rogge *f* 7.80. Boekweit *f* 6.75 ... ver *f* 0.00. Boter Ned. pd. 70 cent. Zetting *f* 0.58.

COEVORDEN, 4 Julij. Rogge *f* 7.50. Boekweit *f* 7.00 ... ter Ned. pd. 55 ct. Zetting f 0.00.

MEPPEL, 7 Julij. Rogge, f 7.00 a f 7,50; Boekweit, ... a f 7.00; Boter 1½ Ned. pd. f 1,20 à f 1,32. Boter per ... *f* 17,00 à *f* 18.00. Zetting f 0.56.

AMSTERDAM. 6 Julij. TARWE tot vorigen koers b... tij verkocht: in Entr.: 128 ℔ Rijn *f* 300; in Cons.: 128 ℔ Poolsche *f* 340; 125 ℔ dito *f* 318. — ROGGE. Nieuwe ge... de iets lager· andere soorten prijshoudend; bij partij ver... in Entr.: 119 ℔ nieuwe Petersburger *f* 192; 118 ℔ Arc... 190; in Cons.: 124 ℔ Pruissische *f* 225, 227; 120 ℔ oude ... sa *f* 202. 120 ℔ nieuwe dito *f* 205; 119 ℔ oude gedroogde ... 113 ℔ dito *f* 182. -- GARST hooger verkocht: 111 ℔ ... Deensche *f* 185. -- HAVER en BOEKWEIT zonder han... KOOLZAAD willig; op 9 v. Olie dadelijk £ 64; in Oct. ... Nov. £ 65,50; Dec. en April £ 66. -- LIJNZAAD in een... 106/7 ℔ Egyptisch *f* 280; 113 ℔ Odessa *f* 315. -- RAAP... hooger betaald; op 6w *f* 36,50; Vliegend *f* 35,50; 1o Sep... 25; Oct. *f* 36,50, 75; Nov. *f* 36,75, 37; Dec. *f* 37; Mei *f* ... 25. -- LIJNOLIE vast; op 6w. *f* 31,75; Vlieg. *f* 30,75; ... *f* 31,25. -- HENNEPOLIE op 6w *f* 37,75, Vlieg. *f* ... RAAPKOEKEN per 1040 stuks *f* 68 a 72. -- LIJNK... per 104 stuks *f* 10 a 12.

GRAANPRIJZEN en BROODZETTINGEN.

De gemiddelde prijzen der Rogge en Boekweit op de ... weekmarkten, gedurende de tweede helft der maand Junij ... ben bedragen per mudde. *Assen*, Rogge *f* 6.93. Boekweit ... *Coevorden*, Rogge *f* 7.12⁵. Boekweit *f* 7.00. *Hoogeveen* ... *f* 7.42⁵. Boekweit *f* 6.75. *Meppel* Rogge *f* 7.05. Boekweit ... De zetting van de 6 Ned. ℔ roggebrood is laatstelijk b... *Coevorden* 55 cent. *Hoogeveen* 56 cent. *Meppel* 56 cent.

ASSEN, 5 Julij 1853.

220ste **STAATS-LOTERIJ.** 5de KLASSE.

10de Lijst. Nos. 17033, 13287 en 7061 ieder *f* 100... 11820 *f* 400. Nos. 623, 3487, 8501 en 3060 ieder *f* ... 11de Lijst. No. 18134, 254 en 2053 ieder *f* 1000. N... *f* 200. — 12de Lijst. -- No. 10950 *f* 100000. Nos. 634... en 10099 ieder *f* 400. -- Nos. 5112, 4706 en 7844 ied...

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 7 Julij 1853.

			GEBLEVEN.			
Nederl. W. S.	2½	pct.	63³⁄₁₆	*Polen*. Oblig.	4	p...
„ „	3	„	76³⁄₁₆	*Spanje*. Oblig.	1	„
„ „	4	„	94⅛	Obligatiën	3	
Amort. Synd.	3½	„	93¾	Binnenl.	3	
Handelm.	4½	„		Amortisable		
O.I. Leening	4	„		Bewijz. Coup.		
Aand. Holl. Spoorw.				*Oostenrijk*,		
Aand. Rijn Sp.	4½	„	103	Oblig. Goll	5	
Haarl. Meer	5	„		„ „	4	
Rusl. Ob. Hope	5	„	109	„ Metal.	5	
Dito 1828/29	5	„	108	„ „ N.	5	
Cert. 1831/33	5	„	98⅛	„ „	2½	
Dito 1840	4	„	93⅛	*Belgie*, Cert.	2½	
Dito Stieglitz	4	„	92⅛	Rothschild	2½	
Ins. in Assign.	6	„		*Portug.*, Lond.	5	
Cert. van dito	6	„		„	4	
				Amerika Bank-Act.		

TER BOEK- EN COURANTDRUKKERIJ ...
van M. T. Sz. GRATAMA, te ...